మలుపులో పిలుపు

రామలక్ష్మి

సంధ్యగాలి ప్రసాదించే సౌఖ్యానికి చల్లగా తలలూపుతున్నాయి అక్కడక్కడ అరుదుగా అగుపించే చెట్లు. మనుషులు కూడా మహోత్సాహాన్ని నింపుకుంటూ సంచారాలు సాగిస్తున్నారు. నల్లని తారు రోడ్డుమీద అంతకంటే నల్లని కార్లు బుర్రుమంటూ జారిపోతున్నాయి.

"ఏమిటో ఈ కొంప మునిగిపోయే తొందరలు —ఎంతైనా ఇది పట్నపు తీరు —" చేతికర్ర తీసి మోచేతి మీద ఆన్చుకొని కుడిచేత నశ్యం డబ్బి తెరిచి ఒక చిటికెడు ముక్కులోకి పట్టించి తుమ్మేరు మాధవాచార్యులు గారు. "జలుబు చేసింది" గొణుక్కున్నారు చుట్టూ ఒకమారు పరికించి.

ఎవరినన్నా తెలుసుకోవాలంటే వాళ్లతో పరిచయం ముఖ్యంగా అవసరం. మాధవాచార్యులు గారు సంగీత ప్రవీణులు.

అవి సంగీత కళాశాలలు, రేడియో స్టేషన్లు దేశంలో అక్కడక్కడే గాని అన్నిచోట్లా లేని రోజులు. మాధవాచార్యులు గారికి లెక్కలేనంత మంది శిష్యులు ఉండేవారు ఆ రోజుల్లో. ఈ రోజుల్లో వారందరూ తలో మూలకు చెల్లాచెదరై పోయినారు. ఆ శిష్యపరమాణువుల్లో కొందరిప్పుడు సంగీత కళాశాలల్లో బోధకులు అయ్యారు. కొందరు ఆకాశవాణి నిలయ విద్వాంసులు అయ్యారు. మరికొందరు వేరే వృత్తుల్లో, పదవుల్లో జీవిస్తున్నా సంగీతం మహావరప్రసాదంగా వచ్చిందని భావించి గృహాంతర్భాగాల్లో విడవకుండా పూజించి గౌరవిస్తున్నారు. ఇంకొందరు ఉన్నారు — వారెలాంటి వారు ? "ఈ నిత్యజీవన సమస్యాపూర్ణ కదన రంగంలో కదన కుతూహలం లాగ ఈ సంగీత సమరం కూడా ఎందుకు ?" అని వయొలిన్‌లు, వయోలాలు, వీణలు, వేణువులు అన్నీ కట్టకట్టి అటక మీది ఎలకలకు ఆహారంగానైనా వినియుక్తపరుస్తున్నారు. అయితే కంఠాన్ని కట్టగట్టి మూలపడెయ్యటం అసాధ్యం కనుక "కలిగియుంటే యుంటే కదా ....." అనో, "ఎంత నేర్చిన సఫలమేమి ..." అనో అదీగాకపోతే ఇంకేదో ముఖారిలోనో, కాంభోజిలోనో నిరంతరం కూనిరాగం తీస్తూనే ఉంటారు. మాధవాచార్యులు గారి శిష్యుల్లో మరొకరకం వాళ్ళు లేకపోలేదు. వారు రేడియో వింటారు — సంగీత కచ్చేరీలకు బాగానే వెళ్తారు. కాని వాళ్లకి వచ్చినంత మాత్రపు విద్యను వృద్ధి చేసుకోరు. ఏదో నైరాశ్యం— వ్యక్తపరచలేని ఏదో వేదన.....కోరినంత ప్రజ్ఞ లభించలేదనే నిరాశా తరంగాలు హృదయంలో.........

ఇవన్నీ మాధవాచార్యులకి తెలుసు....."ఎవరెట్లు పోయిన నాకేమి వచ్చు...." అనుకుంటారు తరచుగా.

"మరుటన్ వ్రాసిన వ్రాలు తప్పదు కదా మారేండ్లు చింతించినన్—" అదీ ఆయన స్వగతం.

కానీ ఆయన మొదటినుంచీ పల్లెటూరులోనే ఉండిపోయారు. ప్రపంచమెంత చైతన్యవంతమ్మై

పోతున్నా, (క్రమక్రమంగా) మారిపోతున్నా అవేవి పట్టి లేదు. అసలైతే అయిదు విలువైన మాధవాచార్యులుగారి దగ్గర శిష్యులెవరూ లేరు. అందరూ సంగీత పాఠశాలల్లోనే. లోకపు పరిణామాన్ని తలచినప్పుడు ఎవరంత ఆశ్చర్య మానుకుంటారు. ఏభై, నలభై ఏళ్ల క్రితం వరకూ తనవంటి గురు గృహ ప్రాంగణాలు శిష్యుల కలకలంతోనే నిండి ఉండేవి. ఇప్పుడో?—

"నరే!— జగదీశ్వరుని మాయ!" ఇలా నిర్లిప్తంగా ఉంటారని అందరూ ఊహించలేదు. 'మా ఇంటికి వచ్చి మా పిల్లలకు విద్య నేర్పించవలసిందండీ!' అంటూ అనేకులు వచ్చి ప్రార్థించారు. మాధవాచార్యులే వారి అర్థన త్రోసేశారు. "అబ్బెబ్బె! ఇంటికి వచ్చి చెప్పడమా? అలాంటి అలవాటు లేదు." అని చెప్పేశారు. కాని ఒక మహాశయుడు అందర్లాగ వదిలిపెట్టలేదు. అతనిది ప్రక్క ఊరు. మాధవాచార్యులు గారి ఖ్యాతి విన్నవాడు. అధిక ప్రతిఫలమే కాక బస్సు ఖర్చులు కూడ ఇచ్చుకుంటానంటూ అడుగులకు మడుగులొత్తాడు. ఈ సరికి మాధవాచార్యులు గారి నిర్లిప్త ధోరణి మారింది. ఈ నాగరిక యుగంలోను ఇంత సంగీత పిపాసువులు ఉన్నారా? అన్నటువంటి ధ్యాసలో కుతూహలంతో ఒప్పుకున్నారు.

ఆ ధనికుడికి ఇద్దరు కూతుళ్లు. ఇద్దరివీ కోకిల కంఠాలు. ఆ పిల్లలిద్దర్నీ కోకిలలు అంటే బాగా కుదురుతుందేమో. ఎందుకంటే వాళ్ల రూపాలూ అటువంటివే. ఆ అమ్మాయిల కళ్లల్లో 'ఈ సంగీత వారాశిని మథించెయ్యాలి' అన్నంత ఉత్సాహోద్రేకాలు ఉన్నాయి. 'నా కీర్తి రూపాలు నా ఈ శిష్యురాళ్లు' అనివ్యూహించుకొని ఆనందించగల్గుతున్నారు మాధవాచార్యులు గారు.

ఏమైతేనేం గాక— మాధవాచార్యులు గారికి వారానికి రెండు సార్లయినా పట్నం రాక తప్పడం లేదు. దానికి తోడు అలుపుగానైనా ఒకసారి బస్సు తప్పడమూ తప్పడం లేదు.

ఈ రోజు అలాగే బస్సు తప్పింది -మరో బస్సు వచ్చేవరకూ గల విరామ సమయంలో 'ఇక్కడకూ, అక్కడకూ వెళ్లడం' అనే కార్యక్రమం వేసుకున్నారు మాధవాచార్యులు గారు.

ఈ రోజెందుకో మధ్యమావతి నోట తిరుగుతోంది, అది చిత్రంగా శ్రీరాగంలోకి జారుతున్నది. అనుకుంటూ ఆయన చేతి కర్ర సహాయంతో మెల్లగా నడుస్తుండగానే మలుపు వస్తే— అక్కడ ఆగి నలువైపులా చూశారు. ఆ వీధిలో చాలా పెద్ద భవనాలు ఉన్నాయి. అవెంత ఉన్నతమైనవైనా ప్రకృతి దృశ్యాలు వాటి వెనుక దాగిపోలేదు. ఆకాశపుసంధ్యాకృతిలో మరీ నీలంగా మెరుస్తున్నాయి ఎదురుగా కనిపిస్తున్న దూరపు కొండలు. ఆ చుట్టు ప్రక్కల ఎక్కడో దేవాలయ ఘంటికా నాదాలు. ప్రవాహ సదృశ జన సందోహాలు.

ఒక అరుగు మీద చాలామంది జనం పోగయి పట్టు తోచింది. సగిలంగా చూస్తూ అటుకేసి వెళ్లారు మాధవాచార్యులు. ప్రాంగణానికి ముందున్న గోడమీద ఓ కాంతి పటం పెట్టినట్లు కనిపించింది. సిరాతో దిద్దిన పెద్ద అక్షరాలు.

"ఈ నాటి శ్రీ సాయి కొట్నగారాలయం పునర్నిర్మాణ నిధికై ఏర్పాటు చేయబడిన సంగీత కచేరీ. శ్యామశాస్త్రిగారి గానం. ఆరు గంటల ముప్పావు నిముష షణ్ముఖరాగం

ఈ కచేరి ప్రారంభమౌను."

"ఈ వేళేనా సంగీత కచేరి? ఈ అభినవ శ్యామశాస్త్రి ఎవరు చెప్మా? చూడాలనే వుంది కాని..... రేట్లు బాగానే పెట్టారే!........ ఐదు నుంచి ఇరవై వరకూనట. బస్సు ఖర్చు తిరిగి ఆసాకు లేదు కాబట్టి సరిపోయింది.. సరిగ్గా పది రూపాయలుండాలి పర్సులో......." మాధవాచార్యులు గారు డబ్బుతీసి చూసుకున్నారు.

"అరె! అప్పుడే అందరూ లోపలికి వెళ్లి పోతున్నారే!"

గబ గబ టికెట్టు తీసుకుని లోపలికి నడుస్తూ "ఈ గానం ముగిసినా ముగియకపోయినా పది గంటలకల్లా తను ఇవతల పడాలి. లేకపోతే చాలా చిక్కుల్లో చుట్టుకోవల్సొస్తుంది. వూరుకాని వూర్లో" అనుకున్నారు.

ఆయన వెళ్లి కుర్చీలో కూర్చున్నారు. సరికొత్త శ్యామశాస్త్రి గొంతు సారిస్తున్నాడు అప్పుడే. అతన్ని చూస్తుంటే నవ్వు వచ్చింది. 'చిన్నవాడే' అనుకున్నారు తనలో— సంగీతంలో కూడా చిన్నవాడై ఉంటాడన్న సంతృప్తి ఆయన ముఖదర్పణంలో ప్రతిబింబించింది అప్పుడు.

"శివా! ఈ రాగం!" అప్పుడే పోల్చారు ఆచారిగారు. ఇంతలో గుప్పున సిగరెట్ పొగవచ్చి మొహాన కొట్టింది. అసహ్యించుకుంటూ ప్రక్కకు తిరిగి చూశారు అప్రయత్నంగా. కుడివైపు ఒక యువకుడు తీవిగా సిగరెట్ కాల్చుకుంటున్నాడు. మాధవాచారి గార్కి మండింది.

"హుఁ వీళ్లకి గూడా సంగీత స్వారస్యం తెలుసా? సంగీతం కూడా సిగరెట్టులా ఉంటుందేమో చూద్దామని వచ్చినట్లున్నాడు ఈ మహానుభావుడు."

ఈ గొడవ అంతా మరిచేటప్పటికి అప్పుడే రాగాలాపన చివర్లోకి వచ్చేసింది—

"నిన్నుజూచి ధన్యుడనైతి ...... నీరజ నేత్ర.." అంటు పాట ఎత్తుకున్నాడు శ్యామశాస్త్రి.

"ముందుగా ఎవరైనా గణపతి స్తుతితోనో, సరస్వతీస్తవంతోనో ప్రారంభిస్తారు; మొదటే పట్నం వారి కృతి పట్టుకున్నాడితడు. ఈ అబ్బాయిదేం అనుభవం ?—" మాధవాచార్యులు గారు అనుకున్నారు.

ఆయన ఉద్దేశ్యాల అవసరం లేకుండా అందరూ నిశ్శబ్దంగా వింటున్నారు. అందులోనూ మాధవాచార్యులు గారి ఎడమ ప్రక్కనున్న రాగి జుట్టాయన తలాడించటం మరీ ఘోరంగా ఉంది. మొదటి కృతి పూర్తయింది, హాల్లో సంచలనం బయలుదేరింది. శ్రోతల అభిప్రాయాలు మాధవాచార్యులు గారి చెవి దగ్గరకే గాలితో తేలి వస్తున్నాయి.

"ఘమ్మగా పాడాడండీ!" ఎవరో ఇచ్చిన కాంప్లిమెంటు.

"మీరిదివరకు వినలేదా మూర్తి గారూ? ఇతని గొంతుకలో మృదంగ ధ్వని వస్తుందండీ! గొప్ప వైశిష్ట్యం ఉన్న దీయన గానంలో. తల నొప్పిగా ఉన్నా వచ్చేశానివాళ."

"వీళ్లంతా ఇంతకంటే గొప్పగా పాడేవాళ్లని విన్నట్టుగా లేరు" అనుకున్నారు. మాధవాచార్యులు.

గాయకుడు తన్మయత్వంలో ఉన్నాడు... లతాంగి రాగం ఆలాపనలో ప్రక్క వాయిద్యం జరుగుతున్నది.

గాయకుడు "భేష్" అనుకున్నారు ఆచార్యులవారు వాదకులకు ప్రోత్సాహంగా.

"ఇలా అంటేనే తనకు ఒళ్లు మండుతుంది. మనో తన్మయత్వంలో మునిగిపోయి పట్టు తప్పి భేష్, శభాష్, అబ్బా అంటూ పలికిన గొంతు వ్యక్తి అతడికి..... ఇప్పుడే యువకున్నాడే— ఆయూ అంత వయసులో అంత ఉద్రేకంగాను, పరవశత్వంతోను పాడేవాడు. అయితేనేం ఇంతగా కదిలిపోతూ, చూసి పోతూ ఉక్కిరి బిక్కిరయి పోతున్నట్టుగా దర్పం చూపించ లేదు. ఏమిటో ఇదంతా.!......" ఉలిక్కిపడ్డారు ఆచారిగారు.

"అపరాధములు......."అని గాయకుడు అందుకునే టప్పటికి టపటప చప్పట్లు కురిసి వర్షాయి వాన జల్లుకి మల్లే. పదమ్ముల పొగడ్తలు కంటకాల్లా గుచ్చుకుంటున్నాయి మాధవాచారి గారికి. మదిలో కొద్ది కొద్దిగా రగులుతూ జ్వలించబోయే అసూయానలం. శ్యామశాస్త్రికి ప్రపంచంలో, ప్రజల సముక్షంలో తనున్నాడన్న భావనే లేదు.

మాధవాచార్యులుగారికి సమీపంలోనే ఇద్దరు స్త్రీలు మాట్లాడుకుంటున్నారు. ఇతర శ్రోతలందరూ గాన సుధారసాన్ని గ్రోలుతుంటే మాధవాచార్యులకు ఆ స్త్రీల సంభాషణ మీదనే మనసు కేంద్రీకరింపబడుతున్నది.

"ఇతను మా గురువుగారు — తెలుసా హేమా?"

"ఆఁ ఏవిటేవిటి? నీకు సంగీతం కూడా వచ్చునా?"

"నామాట అలా ఉంచు— నాసంగీతం ఏనాడో అటకెక్కింది. కానీ ఈయన మా గురువుగారే! నాకు తొమ్మిదేళ్లప్పుడు సంగీతం చెప్తానంటూ వచ్చాడు. అతనికప్పటికి మహా ఉంటే పద్దెనిమిదేళ్లుంటాయి. అతనూ ఇంకా సంగీతం ఎక్కడో అభ్యసిస్తున్నవాడే. నేను సరదాపడి చెప్పించుకుంటానన్నాను నాన్నగారితో....

"ఇద్దరం చిన్న వాళ్లం కాబట్టి నువ్వంటే నువ్వనుకున్నట్టే ఉండే వాళ్లం. నాకు తోడుగా ప్రక్కింటి అమ్మాయి కూడా వచ్చి ఉచితంగా నేర్చుకునేది. నా గొంతు బావుంటుందని మొదట మురిసినా తర్వాత సంగీతం నాకు వంట పట్టదని తెలిసి ఆ అమ్మాయికి శ్రద్ధగా స్వర కల్పన మొదలైన విషయాలు, మెలకువలను చెప్పడం మొదలుపెట్టాడు. ఆ అమ్మాయి కంఠ స్వరం సంగతి గొప్పగా చెప్పలేం. అయినా ఎక్కువ అభిలాషతో నేర్చుకునేది. శ్రద్ధగా నేర్చుకునే వాళ్ల మీదనే గురువు దృష్టి ఆనడం సహజం మరి. కాని నేనువూరుకోలేదు. డబ్బిచ్చే వాళ్లం మేమే నన్న గర్వం ఒకటి. "మాష్టారూ! ఆ అమ్మాయికే చక్కగా చెప్తున్నారు — నేను మానేస్తాను" అన్నాను హడలి పోయాడనుకో! పాపం బాలా బీదవాడు. మేమిచ్చే ఇరవై రూపాయలే ఆధారంగా బతికే వాడేమో. 'రాధా! రాధా ఇలా అనాలి, అలా పలికించాలి' అంటూ నన్ను ఒక్కొక్కసారి ప్రాధేయ పడిన పట్టుగా నేర్పించే వాడు. ఎందుకలా అన్నానా అని జాలివడే దాన్ని తర్వాత.....తర్వాత రెండు మూడేళ్లకే నాకు పెళ్లయిపోయింది.

"అలా అన్ని కష్టాలు పడి ఇప్పుడు కీర్తి ధనుడయ్యాడు. ధనవంతు అయ్యాడు. అందుకే భగవంతుణ్ణి విశ్వసిస్తాడు. సంగీతంతో ఉపాసిస్తాడు......"

"అయితే మీ అమ్మాయికి సంగీతం నేర్పించరు కాదా?" అవతలి స్త్రీ ప్రశ్నించింది.

"నేర్పించాలనే అనుకుంటున్నాను. అదేమంటుం దనుకున్నావ్ తన పేరు కమల గనక తను కమలా కైలాసనాథన్‌లానో, కమలాచంద్రబాబులానో మారి పాడుతుందట, పిల్లలిలా మారిపోతున్నారు చూడు.!. ఈ కచ్చేరి ముగిశాక వెళ్ళి మాష్టార్ని కలుసుకు మాట్లాడతాను ఏమంటారో?—"

గాయకుడు మరొక పాట మొదలు పెట్టేసరికి ఆ స్త్రీలు నిశ్శబ్దం అయిపోయారు.

జయ జయ గోకుల బాలా

జయ కరుణాల వాలా.....

నారాయణ తీర్థుల వారి రచన. ఈ సారి శ్రోతలు మరీ శ్రద్ధగా వింటున్నారు. ఆ రాగ మాలికలో మలుపు వచ్చినప్పుడంతా రాగం మార్పుకు గల విశిష్టత ఉండగా కంఠంలో గొప్ప వైవిధ్యం చూపిస్తున్నాడు శ్యామశాస్త్రి.

స్త్రీలంతా రాగ భావ మిళితమైన గానానికి వివశులై భక్తితో వింటున్నాటే— మగవాళ్ళలో కొందరు మెల్లమెల్లగా మాట్లాడుకుంటున్నారు.

మాధవాచారిగారికి విసుగు వేసింది. "ఏం గాయకులో—గాలి బుడగల్లాంటి గాయకులు ....ఈ పేరూ, గీరూ ఎనాళ్ళు ఉండాలి!..... టైమయి నట్టుంది.— ఇప్పుడే వెళ్తే బస్సులో మంచి సీటు దొరుకుంది. వెళ్ళనా? వద్దా?" అనుకున్నారు. ఆయనకా సంగీతం కచేరీ అతిశయ ప్రదర్శనలాగుంది. గాయకుడి తన్మయత అంతా కపటం అని ఆయన నమ్మకం. అక్కడి గాయకులు, వాదకులు, శ్రోతలు అందరూ నటకుల్లాగే కనిపిస్తున్నారు ఆచారిగారి కళ్ళకి.

లేవబోయారు. కాని లేవలేకపోయారు. ఎంతైనా వారు విద్వాంసులు. శ్రుతిమధురమైన సంగీతం, భావపూర్ణమైన భక్తి సామాన్య మానవుల్ని ఆకర్షితుల్ని చేస్తాయి. అవి ఆయన్ని బంధించాయంటే ఆశ్చర్యం లేదు. సంగీతపు విలువ సంగీత జ్ఞానం కలవారికే అర్థమౌతుంది. సంగీత విద్వాంసులు ఏ గానాన్ని, ఎవరిగానాన్ని తిరస్కృతితో చూడలేరు— కానైతే కాస్త వినుక్కుంటారేమో. కదల్లేక కూర్చున్నారు. మాధవాచారిగారు. తను లేచి వెళ్ళిపోతే తన కొక సంగీత జ్ఞానంలేని పట్టి పశువు క్రింద అందరూ జమకడతారేమో నన్న భయం ఆ సమయంలోనే కలిగింది.

శ్యామశాస్త్రి మాత్రం పాడుకొని వెళ్ళిపోతున్నాడు. "మనసా వృథా గర్వమేటికి, మన పారసాప్తు కృపలేక మన సామర్థ్య మేమున్నది....."

మిన్ను ముట్టిన కరతాళ ధ్వనుల్లో పాట ముగిసింది. ఈ సారి శ్యామశాస్త్రి త్యాగరాజ కృతి ప్రారంభించాడు.

"నిను వినా నామదెందు నిలువదే శ్రీహరి...హరి.."

"హరి కాంభోజి జన్యం...." అనుకున్నారు మాధవాచార్యులు.

"కనులకు నీ సొగసెంతో క్రమ్మియున్నదీ...గనుక నినువినా నామదెందు ....." అద్భుతమైన ఆనందంలో, అపూర్వమైన భక్తిలో పాడుతున్నాడు.

"ఇతనేం చేస్తుంటాడండీ?" పక్కనున్నాయన్ని అడిగారు మాధవచార్యులు గారు.

తల ఒకే విధంగా తిప్పుతున్న ఆయన "నాకూ సరిగ్గా తెలీదండీ! ఎక్కడో గాన కళా సమితిలో కార్య

మలుపులో పిలుపు

దర్శిగా పనిచేస్తున్నాడని విన్నట్టు జ్ఞాపకం. ఇలా కచేరీలు మాత్రం చేస్తాడు."

"అప్పటికి పద్దెనిమిది వయసైతే....ఇప్పుడు నలభై.....నలభై అయిదూ ఉంటుంది. ఇతనికి. కొందరు వయసెక్కువైనా లేతగానే కనుపిస్తారు. లేకపోతే ఇంత అనుభవజ్ఞుడిలా పాడగలడా?" ఈ మాదిరిగా తృప్తి పడబోయినా మాధవాచార్యులు గారి ఆలోచనల ధోరణి మారలేదు. ఆయన హృదయంలో యుద్ధం ఘోరంగా జరుగుతున్నది.

ఎప్పుడూ లేదు— ప్రాణప్రదమైన సంగీతం ప్రాణాంతకంగా ఎప్పుడూ అనిపించ లేదు. ఇప్పుడెందుకు ఈ సంగీతం వినటానికి తనకు మనస్కరించడం లేదు? తను ఆత్మ ద్రోహం చేసుకుంటున్నాడు. ఇష్టంగా తోస్తున్న దాన్ని — ఇష్టం కావడం లేదనే భావంతో త్రొయ్యడానికి చూస్తున్నాడు. ఇది ఆత్మ వంచన కాదూ?

తనకే అపకారం చెయ్యని— భక్తుడి వంటి ఆ గాయకుడి మీద ఎందుకింత అసందర్భమైన కోపం? నిజంగా అంతమంది ఆ గానం విని ఆనందిస్తుండగా— సంగీత విద్వాంసుడైన తను ఆనందించ

అధికారి : ఏమయ్యా ఇంట ర్వ్యూకి వచ్చేటప్పుడు నీట్‌గా రావాలని తెలీదూ? అలా మాసిన గడ్డం చినిగిపోయిన చొక్కాతో తయారయ్యావేం?

యువకుడు : నేనొచ్చింది ఉద్యోగంకోసంగానీ పెళ్ళి చూపులకి కాదు గదండీ!

మాధవ్ (తెనాలి)

లేక పోవడం తనకే ఎంత అవమానం? తనకు ఈ వయసులో అలా పాడటం సాధ్యం కాదన్న అసూయేమో ఇది!— కానీ— ఆ యువ గాయకుడు తన కుమారుడై, తను నేర్పినదే అతను గానం చేస్తున్నట్టయితే తనెంత ఉప్పొంగి పోయి ఉండును.

తనెందుకి కిక్కడికి వచ్చాడు? వచ్చినా ఈ రోజు ఈ గాయకుడి గానమే ఎందుకు వినవలసివచ్చింది. తనలాటి వాడు సభల్లో ఉండకూడదు......."

మాధవాచార్యులుగారు ఆలోచనలో ఉండగనే పాట పూర్తయింది. 'వన్స్‌మోర్' అని ఒక శ్రోత అరుపు. ఇంతలో 'సైలెన్స్! సైలెన్స్— ఇప్పుడు శ్యామశాస్త్రిగారు కొద్దిగా మాట్లాడి తర్వాత పాడతారు.' అని చెప్పి వెళ్ళాడొకాయన.

శ్యామశాస్త్రి గొంతు సవరించుకున్నాడు. అతనేం మాట్లాడతాడోనని కుతూహలంతో చూస్తున్నారంతా.

"నా పేరు శ్యామశాస్త్రిగా విని చాలామంది ఆశ్చర్యపోతుంటారు. కొందరు అరవసోదరులునాకా బిరుదు ప్రసాదించారులెండి. నా అసలు పేరు శ్యామసుందరశాస్త్రి, పేరుకు తగ్గట్టునల్లగా ఉన్నాను కా!" నవ్వాడు శ్యామశాస్త్రి. సభంతా చిన్న చిన్న నవ్వులతో నిండిపోయింది.

"ఇక్కడ ఇదివరకొకసారి చిన్న గాన సభ చేశామ్మ, చాలామంది నేనెవరు? ఏపూరంటూ నా వివరాలడిగారు అప్పుడు.

"ఏం చెప్పను? ఒక విధంగా చెప్పాలంటే ఇదే మా వూరు. నాకు పదేళ్ళప్పుడు, మా నాన్నగారు చనిపోయినది ఈ వూళ్ళోనే. అప్పటినుంచి మా గురువుగారే నా భారం వహించేరు. దిక్కులేని వాడినైన నాకు ఈ విద్య నేర్పిస్తే ఎలాగో బ్రతుకుతాననే నమ్మకంతో ఆయన పట్టుదలగా నాకు నేర్పించారు. అనివార్య కారణాలవల్ల ఎక్కువ కాలం ఆయన దగ్గర ఉండి, ఇంకా నేర్చుకోవలసిన వెన్నో నేర్చుకోలేదు. కానీ ఆయనే నా మొదటి గురువుగారు. ఆయన మీద గల భక్తి గౌరవాలు ఇంకెవరి మీదా నాకులేవు... ఆయన వూరుకూడా ఈ పరిసరాల్లోనిదే. గురువుగారి పేరు వి.మాధవాచార్యులు— అతి త్వరలోనే ఆయన్ని దర్శించుకోవాలనే తహతహతో ఉన్నాను—"

నిశ్చేష్టులై పోయారు మాధవాచారిగారు... తనెక్కడ ఉన్నట్టో క్షణంపాటు తెలియలేదాయనకి... ఈ లోగా ఒకరిద్దరు అనుమానంగా వెనక్కి తిరిగి ఆయన వైపుకు చూశారు.

కలకాదు కదా? ఇతను తన శిష్యుడా?— శ్యామశాస్త్రి...... అర్. శ్యామ సుందరం శాస్త్రి...... అవును.....ఇతను....." ఏదో పోగొట్టుకున్న వారిలా శ్యామశాస్త్రి వేపు దీక్షగా చూడసాగారు మాధవాచారిగారు.

శ్యామశాస్త్రి చెప్తున్నాడు: "ముఖ్యంగా నేను చెప్పేదేమిటంటే మా గురువుగారు శ్రీ వెంకటేశ్వరుని పై చేసిన రెండు కృతులు ఇప్పుడు పాడి ఈ సంగీత సభను ముగిస్తాను. ఆయన 'మాధవ' ముద్రతో కీర్తనలనేకం చేసేరు. ఎందు చేతనో అవి ప్రచారంలోకి రాలేదు. — అలాటి ప్రచారాలు ఆయన కిష్టంలేదు కూడా. తను శత సహస్ర కష్టాలుపడి చేసిన కృతుల్ని అందరూ అవకతవకలుగా పాడేస్తారేమోనని ఆయన భయం. ఆయన భయపడ్డారంటే తప్పులేదులెండి.... ఇంతవరకు అలా జరగడం నేను గమనించకపోయినా— మాటకు అనుకోవచ్చుగా........ కనులకు నీ సొగసెంతో బదులు బదులుగా కనులకు నీ వలపెంతో క్రమ్మియున్నది. అని పాడేస్తే ఏం చెయ్యగలం?" శ్యామశాస్త్రి నవ్వి చెప్పగానే అందరూ విరగబడి నవ్వారు. మాధవాచార్యులకి కూడా నవ్వొచ్చింది. — కాని ఆయన నవ్వు అర్థంలగా ఉంది. కలుక్కుమనే భావాన్ని ములుకు; తను మూర్ఖుడని అంతరాత్మ క్షణక్షణానికి పలుకుతున్న పలుకులు. తనెంత నీచుడు?— ప్రియాతి ప్రియమైన శిష్యుణ్ణి.......

శ్యామశాస్త్రి చెప్పే మాటలు ఆయన ఆలోచనా స్రవంతికి అడ్డకట్ట వేస్తున్నయ్.

"మా గురువు గారికి నేను గురుదక్షిణ ఇచ్చుకోలేదు. ఆయన ఋణం ధన రూపంలో కాని, ఇంకో విధంగా గాని తీర్చుకోవాలని ప్రయత్నించటమే హాస్యాస్పదం. నా శక్తి సామర్థ్యాల మేరకు ఆయన కృతులను ప్రచారంచెయ్యడమే నేనివ్వ గలిగే, ఆయన పుచ్చుకొనదగిన మంచి గురుదక్షిణ అని నా భావం. అందుకని మా గురువుగారికి తెలియకుండానే ఆ కృషికి పూనుకున్నాను. ఇప్పుడు వినండి!....." శ్యామశాస్త్రి కూర్చుని గొంతు ముమ్మారు సర్దుకుని వాదకులకి సైగ చేశాడు.

మోహన రాగాలాపన............

తన స్వీయ రచన కనుక మాధవాచార్యులకి అతనే

కృతి పాడబోతున్నాడో వెంటనే తెలిసింది. కంపిస్తున్న ఆయన మనసు — సులలితమైన గాన శక్తికీ, సున్నిదుల రాగస్పర్శ మరింత సంచలించిపోయింది.

సాహిత్యాన్ని కూడా ఎవరో మెచ్చుకుంటున్నారు:

"ఇతను నాశిష్యుడు....." అది గర్వమో, ఆనందమో.... సిగ్గో, వేదనో తెలీదు. మాధవాచార్యులు గారి కళ్లు చెమ్మగిలేయి. గబుక్కున జేబులోని కళ్లద్దాలు తీసి పెట్టుకున్నారు. అవసరంలేకపోయినా.

"నేనెంత నీచుణ్ణి......?" ఆయన హృదయం మరీ పశ్చాత్తాపంతో పరితపిస్తోంది.

ఒకనాడు ఎనిమిదేళ్ల వయసున్న కుర్రవాణ్ణి వెంటబెట్టుకుని వచ్చి..... ఈ అబ్బాయికి మీరే సంగీతం నేర్పించాలి మాష్టారూ! అని తన కప్పగించి వెళ్ళిపోయాడు జగన్నాథశాస్త్రి.

జగన్నాథం వీణాలు తయారు చేస్తాడు. అందు చేతను వాదనం కూడా కొంతవచ్చు. అతనితో తన కున్న పరిచయాన్ని పురస్కరించుకుని ఆ అబ్బాయికి సంగీత విద్యను నేర్పించడం మొదలుపెట్టాడు తను. ఆ కుర్రవాడికైనా సంగీతమంటే సామాన్యమైన ఉత్సాహంకాదు. ఒక్క ఏడాదిలో మువ్వయ్ కృతుల దాకా నేర్చుకొనడమే కాక అనుభవజ్ఞులకు మించి సోయి పాడేవాడు. ఆ తర్వాత రెండు సంవత్సరాలకే తండ్రి లేని వాడయ్యాడు. పాపం— అయినా తనకు మరింత సన్నిహితుడై పోయాడు.......అటువంటి శిష్యుడు న్నందుకు గర్వించే వాడు తను. కాని అప్పటికి యువ రక్తం తనలో!— గర్వం, అహం ఉండేవి.

వాటిని చూసే శిష్యవర్గం జడుస్తుండేది. కాని శ్యామశాస్త్రికి తన దగ్గర చాలా చనువూ, పూర్తి ధైర్యం.

ఆ ధైర్యంతోనే ఒకనాడు శ్యామశాస్త్రిగారి కృతి ఒకటి చెప్పమని పట్టుపట్టి కూర్చున్నాడు. ఆ రాగం గురించి ఇంకా బోధించ లేదు తను. అప్పుడప్పుడే చెబ్దామని అనుకునే లోపల అతనే అడిగేశాడు. అదే తనను రెచ్చ గొట్టింది...... ఏదైనా నేర్చుకునే వాళ్లకి క్యూరియాసిటీ కలగడం .... సహజం... అయినా ఇంత ఇంక్విజిటివ్‌నెస్ ఏమిటీ అని.... అప్పట్లో ఆ ఆగ్రహం తనని ప్రలంభుణ్ణి చేసింది. ముంచెత్తి నాలుగూ బాగా దులిపేశాడు.

పదిహేనో ఏడు అతనికప్పుడు. ఎప్పుడూ అలా తిట్లు లేదు అతన్ని ..... నల్లగా ఉండే మొహం సిగ్గుతో అక్కుపిడతలా తయారయింది. అంతే! మర్నాడు ఆ ప్రియ శిష్యుడు మటు మాయ మయ్యాడు...... తనకి రెండు రోజులు అన్నం సహించలేదు. రెండు రాత్రులు సరిగ్గా నిద్రపట్ట లేదు. శ్యాము మళ్లీ రాలేదు. అలా మరుపులో పడి పోయింది ఆ సంఘటన.

అనాటి కీనాడు అనుకోకుండా కనిపించాడు— తనమీద ఏ మాత్రం కక్ష పెంచుకోని శిష్యుడు, తన కృతుల్ని ప్రచారం చెయ్యాలని కంకణం కట్టుకున్న ప్రియ శిష్యుడు. ఇప్పుడతనికి కనిపించే అర్హత తనకు లేదు. ఈ వివర్ణమైన మొహాన్ని చూసి అతనేమనుకుంటాడో? ఊహూం అతనేమీ అనుకోడు.. అటువంటివాడు కాడు— ఎల్లాంటి విద్వాంసులైనా తనలా అసూయా వాహినిలో ఒకానొకనాడు మునగక తప్పదు కాబోలు.... ప్చ్..... తల్లితండ్రులు బిడ్డను ద్వేషిస్తే? బిడ్డలు తల్లితండ్రుల్ని ద్వేషిస్తే? గురువు శిష్యుడి మీద అసూయపడితే?

తమను ద్వేషించుకున్నట్లే, తమను ద్వేషించు కున్నట్లే, తమమీద తాము అసూయపడినట్లే!

"ఇప్పుడు కాదు, [illegible] శ్యామ శాస్త్రివి...... [illegible] శిష్యుడితో........."

[illegible] ★

పుష్పము మీ అదృష్టం చెప్పగలదు

మీ భవిష్యత్తులో ఏమి జరుగబోవుచున్నది, మీ సరియైన భాగ్యము గురించి మీరు తెలుసుకొనగోరిన యెడల ఒక పోస్టు కార్డుపైన మీకు ఇష్టమగు ఒక పుష్పము పేరు, మీరు వ్రాయు తేదీ, పేరువివరములతో, మీ సరియైన చిరునామాయును వెంటనే వ్రాసివేయండి. జ్యోతిష శాస్త్రములోని రహస్య గణితము మూలముగా మేము గుణించి, మీరు కార్డు వ్రాసినదేది లగాయతు 12 మాసములలోను మీ యొక్క అదృష్టము, లాభనష్టములు, జీవిత మార్గము, ఏ వ్యాపారములో మీకు జయము కలుగును, ఉద్యోగం విషయంలో మంచిచెడ్డలు, మోకద్దమా, ఆరోగ్యవిషయము, పరదేశప్రయాణము, తీర్థయాత్రలు, వివాహము, స్త్రీసుఖము, సంతానము, విధినిక్షేపములు, లాటరీ, అకస్మాత్ ద్రవ్యలాభము మొదలగువానిని గురించి స్పష్టముగా వివరముగా వ్రాసి రు.1.25న. పై. లకు మాత్రము వి. పి. గా పంపగలము. (వి. పి. ఛార్జీలు ప్రత్యేకం). దుష్ట గ్రహములున్నైనా ఉన్నయెడల శాంతిచేయు విధానం కూడా తెలుపగలము. వివరములు మా పూచీపై పంపబడును. మేము పంపిన జోస్యం మీకు తృప్తిగా లేనియెడల పైకము వాపసు చేయబడును. ఒకసారి పరీక్షించండి. ఆంగ్లము ఇంగ్లీషులో వ్రాయండి.

PT. DEV DUTT SHASTRI, RAJ JYOTHISHI (A.W.P)
P. B. 86, JULLUNDUR CITY.

నాణ్యత మరియు పొదుపు
కుటుంబం అంతటికి

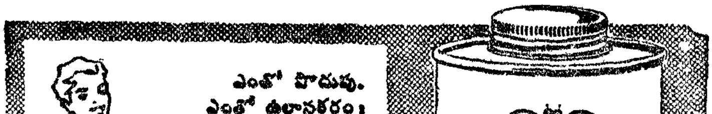

CAPT G 2 TEL

కాల్గేట్

బహుళ వినియోగ టాల్క్

అపురూపమైన పువ్వుల శాశ్వత సువాసనగలది!